Ystenesgata 6b
6003 Ålesund

Vurdering av behovet for KU i forbindelse med akvakultursøknad om endring av innehaver, art og økt MTB på lokalitet Holmskallen, Ålesund kommune

Innledning

Ode AS søker om å endre innehaver og art fra laks til torsk for matfisktillatelsene knyttet til sjølokaliteten Holmskallen (45155) i Ålesund kommune. I tillegg søkes det om økning av tillatt biomasse (MTB) på lokaliteten fra 3 600 tonn til 6 240 tonn, i tråd med opprinnelig omsøkt biomassenivå for lokaliteten i 2021. Det søkes også om en arealendring for å flytte flåten til en mer beskyttet plassering på lokaliteten.

I henhold til bestemmelsene i forskrift 21.06.2017 nr 854 om konsekvensutredninger §10 jf. §8, skal søker gjøre en egenvurdering om tiltaket vil få vesentlige konsekvenser for samfunn og miljø

Vedlegg II i konsekvensutredningsforskriften gjelder bl.a. akvakultur, der konsekvensutredning (KU) kan kreves dersom et omsøkt tiltak etter plan og bygningsloven vil få vesentlig påvirkning på miljø og samfunn. Tilgjengelig informasjon og eventuelle tilleggsutredninger samt søkers egenvurdering vil ligge til grunn for ansvarlig myndighet til å vurdere om tiltaket utløser KU-plikt etter §9 i forskriften.

1. Vurdering om en plan eller tiltak kan få vesentlig påvirkning (§10 i KU-forskriften)

For å avgjøre om et tiltak kan få vesentlig påvirkning for miljø eller samfunn, skal det vurderes egenskaper og lokalisering av tiltaket, samt eventuell påvirkning på omgivelsene.

Forhold som skal vurderes er:

a) størrelse, planområde og utforming

b) naturressursbruk - særlig areal, jord, mineralressurser, vann og biologiske ressurser

c) avfallsproduksjon og utslipp

d) risiko for alvorlige ulykker og/eller katastrofer

I det følgende blir dette gjennomgått og sett i sammenheng med bl.a. utslippstillatelse og miljø/forurensing.

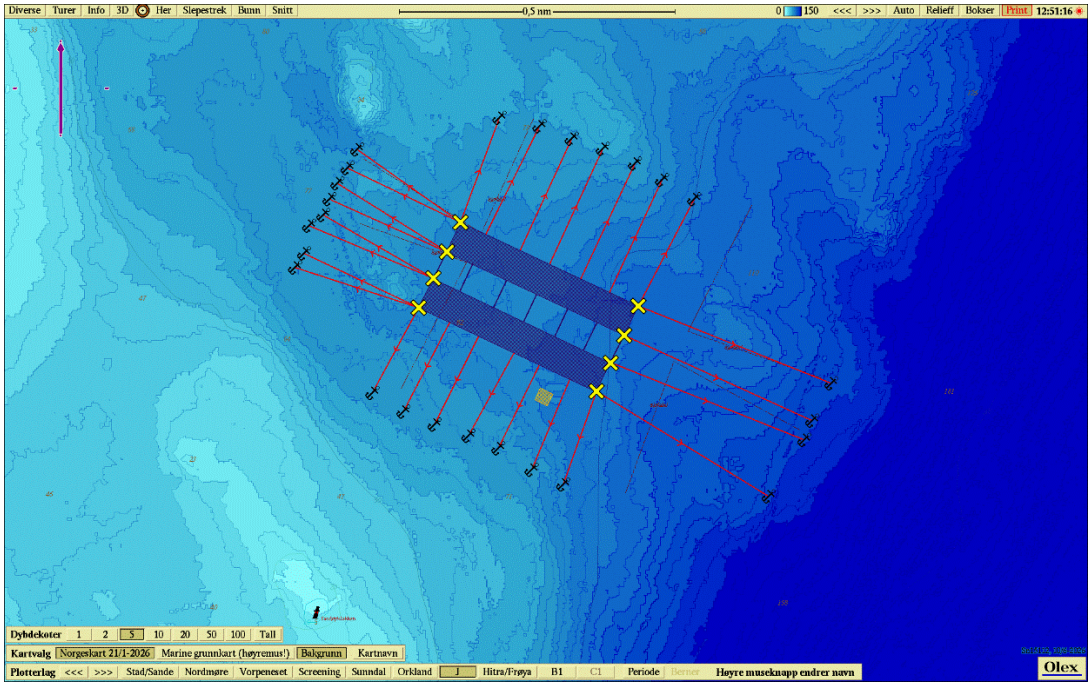
A. Størrelse, planområde og utforming

Beskrivelse av tiltaket

Holmskallen (lok.nr. 45155) er en godkjent sjølokalitet for matfiskproduksjon i Ålesund kommune. Lokaliteten ligger eksponert til i et åpent område mellom holmer og skjær, med høy bølgeeksponering og moderat strømeksponering.

Ode AS har overtatt lokaliteten fra MOWI ASA og søker om endring av art fra laks til torsk. I tillegg søkes det om økning av tillatt biomasse (MTB) fra 3 600 tonn til 6 240 tonn, i tråd med det biomassenivå lokaliteten opprinnelig ble omsøkt og dimensjonert for i 2021.

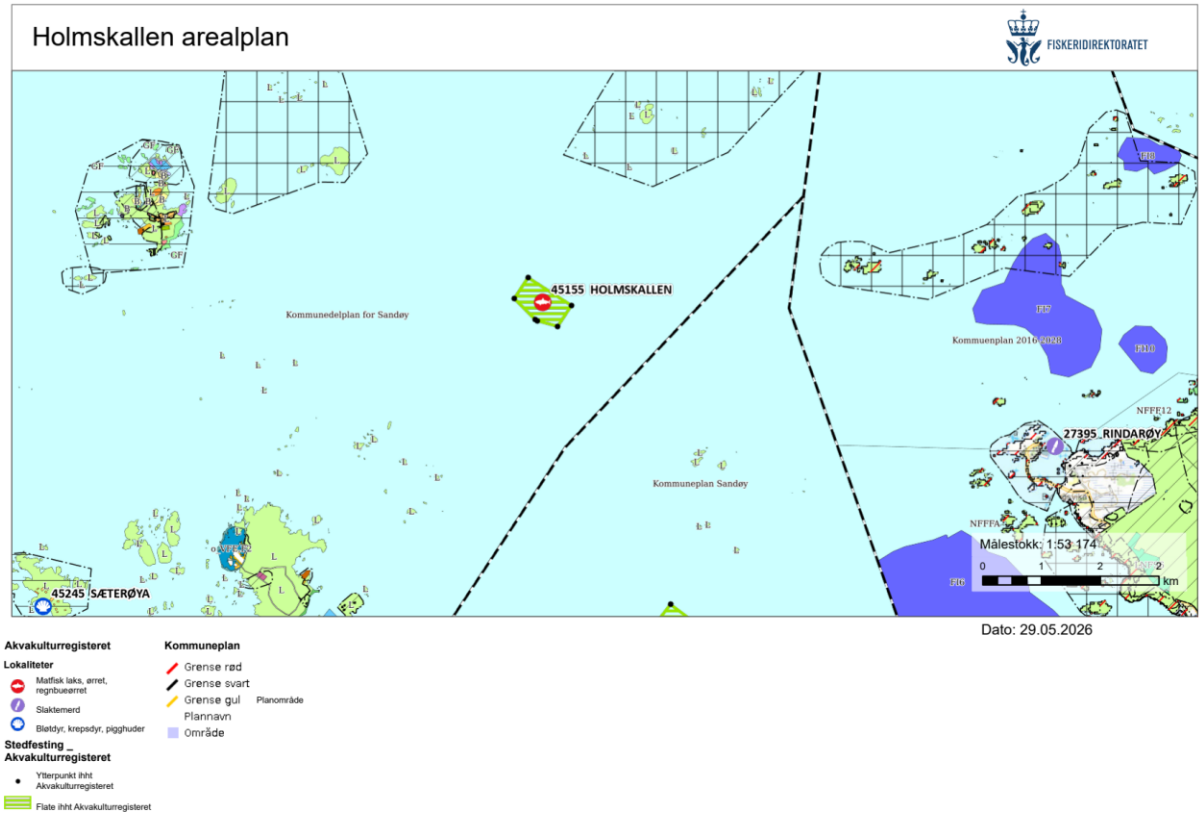
Anlegget består i dag av totalt 12 bur i to rekker à 6 bur på 110 x 110 meter, med tilhørende fôrflåte. Det søkes i tillegg om en arealendring for å flytte fôrflåten med tilhørende fortøyninger ca. én merdlengde i sørøstlig retning til en mer beskyttet plassering på lokaliteten. Anleggets bur og øvrige fortøyningssystem forblir uendret.

Figur 1: Illustrasjon av anlegget. Ny fôrflåte plassering illustrert i gul firkant.

Forholdet til gjeldende arealplan

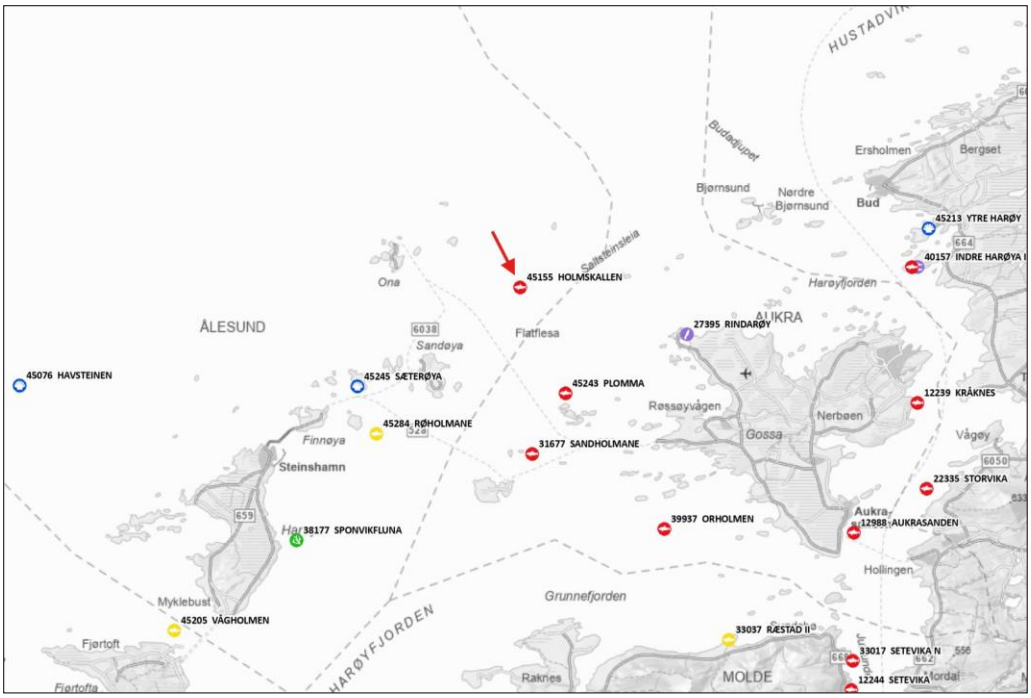
Gjeldende plangrunnlag for området er kommunedelplan for Sandøy i Ålesund kommunes arealplan. Plankart for det aktuelle området er vist i figur 2, hvor også anlegget er vist. Anlegg er plassert i et område som er regulert til "Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone" som er lagt ut til allmenn flerbruk, ferdsel, fiske, natur- og friluftsområde inkludert akvakultur.

Figur 2: Omsøkt anlegg i forhold til gjeldende arealplan for kommunen.

Forholdet til annen akvakultur

I området anlegget ligger er det i hovedsak oppdrett av laks, hvor matfiskanlegget Plomma er nærmeste lokalitet. Det er godkjent to lokaliteter for torsk innenfor 20 km fra Holmskallen- Røholmane (8,4 km) og Vågholmen (19,8 km), men disse er ikke satt i drift enda.

Figur 3: Kartutsnitt med omliggende akvakulturvirksomhet.

B. Naturressursbruk - særlig areal, jord, mineralressurser, vann og biologiske ressurser

Det omsøkte tiltaket vil omfatte et avgrenset areal i sjø. Etableringen vil ikke ha mineralressursbruk eller behov for vann eller biologiske ressurser – utover det nødvendige arealet i sjø.

C. Avfallsproduksjon og utslipp

Organisk belastning

Oppdrett i åpne merder i sjø medfører utslipp av organisk materiale, næringssalter og kjemikalier fra driften av anlegget. Det stilles derfor omfattende krav til miljøundersøkelser etter NS9410:2016 både ved søknad om etablering av drift, og løpende miljøovervåkning under drift. Statsforvalteren ga ved søknad om etablering av anlegget tillatelse for produksjon av 6240 TN på lokaliteten.

I gjennomført B-undersøkelse (under anlegget) under første produksjonssyklus, med prøvetaking april 2025, ble områdets miljøtilstand kategorisert til tilstand 1 på samtlige 14 stasjoner.

Kjemikalier og legemidler

Utslipp av kobber og prioriterte miljøgifter er tillatt ihht utslippstillatelsen, men blir forsøkt redusert mest mulig. Bruk av alternative notvaskemetoder og andre impregneringer med lavere miljøavtrykk kan brukes. Fisk som er stasjonert i anlegget vil kun utsettes for medikamentell behandling ved sykdomsforekomst hvor det vurderes som nødvendig. Ved eventuelle behov for legemidler vil disse rekvireres av autorisert fiskehelsepersonell og en risikovurdering vil utføres før legemiddelkuren iverksettes.

Diffuse utslipp

Diffuse utslipp fra anlegget som kan medføre skade eller ulempe for miljøet blir mest mulig avgrenset gjennom retningslinjer og prosedyrer.

Sanitæravløpsvann
Godkjent sanitærløsning er etablert ved fôrflåten på lokaliteten og vil ikke påvirke resipienten.

Lukt
Det er ikke knyttet noen risiko for sjenerende lukt til det omsøkte tiltaket. Lukt er ikke et betydelig problem på lokalitetene våre, da fôret lagres i lukkede siloer på flåtene og håndteringen av dødfisk blir gjort på en måte som ikke medfører lukt til omgivelsene. Det kan komme noe lukt i forbindelse med enkeltoperasjoner ved anlegget, eksempelvis ved notspyling. For Holmskallen er det tilstrekkelig avstand til bebyggelse til at dette ikke sees på som et problem.

Støy
På et akvakulturanlegg kan det i likhet med annen industri forekomme arbeidsoperasjoner som kan generere støy ved normal drift. Ode har som en viktig målsetning om at slike aktiviteter holdes mest mulig lokalisert til vanlig arbeidstid, reduseres mest mulig og at de skal forekomme innenfor de grensene som er satt til støyveileder T-1442.

Lys
Behovet for lys ved virksomheten er basert på krav om markeringslys av anleggsinstallasjon. Markeringslysene er overflatelys som blinker synkronisert gult i en gitt frekvens og er vilkår fra Kystverket i hht. nasjonalt regelverk. Undervannslys for bruk til utsettelse av kjønnsmodning vil også bli brukt – disse er senket ned i vannsøylen og vil således være synlige, men ikke gi noen blendende effekt. Det vil ved noen operasjoner være behov for ekstra lyssetting ved anlegget, men det er vurdert at dette ikke vil medføre vesentlig virkning på omgivelsene.

Avfall, generelt
Avfallsgenerering som av ordinær virksomhet blir forsøkt minimert så mye som mulig. Avfall vil returneres til lokalt mottak og håndtering vil gjennomføres på forsvarlig vis etter arbeidsplaner og prosedyrer for håndtering av avfall.

Lagring av avfall
Lagring av vanlig avfall og av farlig avfall fra virksomheten blir utført ihht. gjeldende interne prosedyrer.

Håndtering av produksjonsavfall og slam
Dødfisk, avskjær og blodvann vil samles opp og konserveres ihht. intern prosedyre ved bruk av en tett tank for oppmaling og tilsetting av maursyre. Ensilasjetanken på lokaliteten vil ha en kapasitet tilpasset produksjonen og være plassert på fôrflåten.

Miljørisikoanalyse- ytre miljø
Ode AS har utført miljørisikoanalyse og resultatvurderinger viser til akseptabel miljørisiko for lokaliteter vi planlegger å drifte, hvorav lokalitet Holmskallen også vil inkluderes i analysen. Kildene til påvirkning er inkludert og analysen vil oppdateres minimum hver generasjon.

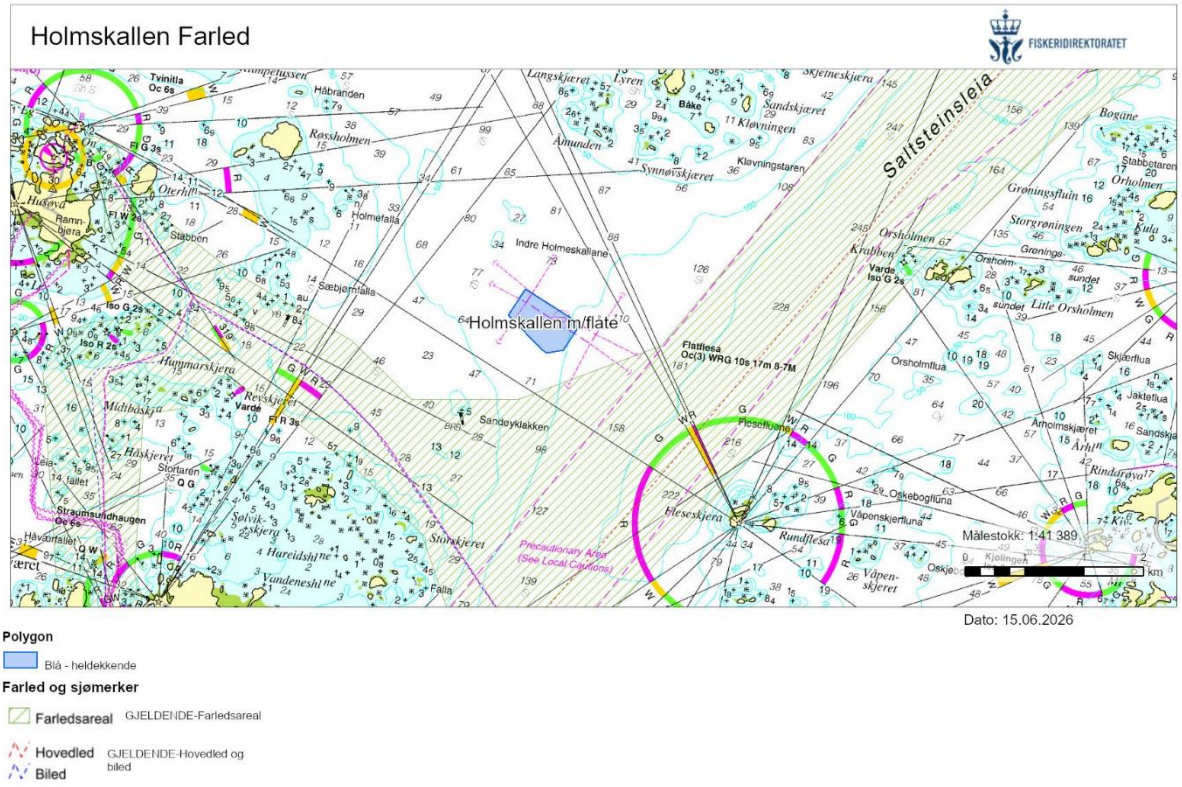
Forebyggende tiltak
Miljørisikoanalysen er grunnlag for de risikoreduserende tiltakene som blir iverksatt. Ulike tiltak blir vurdert i forhold til sannsynlighet og konsekvens. Denne blir skriftlig oppdatert i forhold til ulike forebyggende tiltak.

Beredskapsplaner
Alle relevante beredskapsplaner vil være tilgjengelige for relevante myndigheter.

D. Risiko for alvorlige ulykker og/eller katastrofer

Skipstrafikk og farled

Lokalitet Holmskallen ligger i grønn sektor og de sørligste fortøyningene krysser inn i arealavgrensning for farled. Anleggsplasseringen er tidligere blitt vurdert og godkjent av Kystverket ved søknad om etablering av anlegget. Endringene det søkes om vil ikke medføre endringer i anleggets bur eller hovedfortøyningssystem. Fôrflåten med tilhørende fortøyninger søkes flyttet ca. én merdlengde i sørøstlig retning innenfor lokalitetens areal.

Figur 4: Kartutsnitt med farled og navigasjonsinstallasjoner i området.

Ras

Det er ikke registrert noen faresone eller aktsomhetssone for ras i området anlegget ligger eller nærliggende områder.

2. Lokalisering og påvirkning på omgivelsene - om tiltaket kan gi konflikt med miljø eller samfunn I § 10

Kriterier for vurdering av om en plan eller et tiltak kan få vesentlig virkning for miljø eller samfunn er 8 moment listet opp som skal vurderes, jfr. pkt. a – h i det følgende.

a) Verneområder etter naturmangfaldlova kapittel V eller markalova § 11, utvalgte naturtyper (naturmangfaldlova i kapittel VI), prioriterte arter, verna vassdrag, nasjonale laksefjorder og laksevassdrag, objekt, områder og kulturmiljø freda etter kulturminnelova.

Lokaliteten ligger ikke i verneområde eller i område for utvalgte naturtyper. Nærmeste verneområde er Saltstein-Kløvningen naturreservat i nord, Orholmen-Grøningen naturreservat i nordøst og

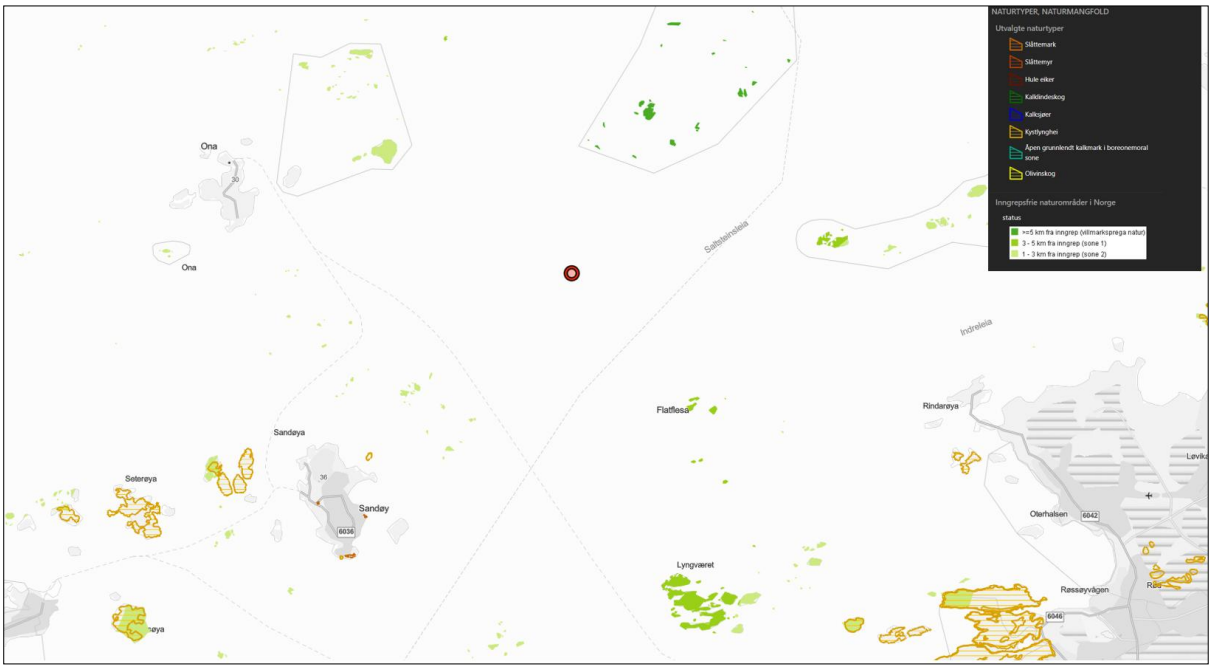
Røssholmen-Skjela-Oterholmen naturreservat i nordvest. Naturreservatene inngår i verneplan for sjøfugl i Møre og Romsdal (oppretta 28. mai 2010, FOR-2010-05-28-875/874/876), og forvaltes av Statsforvalteren i Møre og Romsdal. Alle tre har vernekategori IUCN Ia (strengt naturreservat). Formålet med vernet er å ivareta områder med særskilt verdi for biologisk mangfold og truet, sjelden og sårbar natur, med sterkt fokus på hekkeområde og oppholdssted for sårbare fuglearter. De tre naturreservatene ligger henholdsvis ca. 1,4 km (Saltstein-Kløvningen, areal 12,1 km^2), ca. 2,5 km (Røssholmen-Skjela-Oterholmen, areal 3,4 km^2) og ca. 3,0 km (Orholmen-Grøningen, areal 4,2 km^2) fra Holmskallen. Statsforvalteren opplyser om at det er en tydelig kobling mellom tilgang på føde i næringsrike sjøområder og attraktive hekkeplasser for fugl.

Det er ikke registrert utvalgte naturtyper (naturmangfaldlova § 52) innenfor 1 km fra lokaliteten i Naturbase. I Naturbase er det utenfor 1 km-sonen registrert større tareskogforekomster mot nord, og skjellsand og bløtbunnsområder i strandsonen mot vest og sør, verdsatt til svært viktige.

Det er ikke kjent at det forekommer prioriterte arter (naturmangfaldlova § 23) innenfor lokalitetens direkte påvirkningsområde.

Lokaliteten ligger i Saltsteinsleia i Ålesund kommune. Det er ikke nasjonale laksefjorder eller laksevassdrag i direkte tilknytning til lokaliteten.

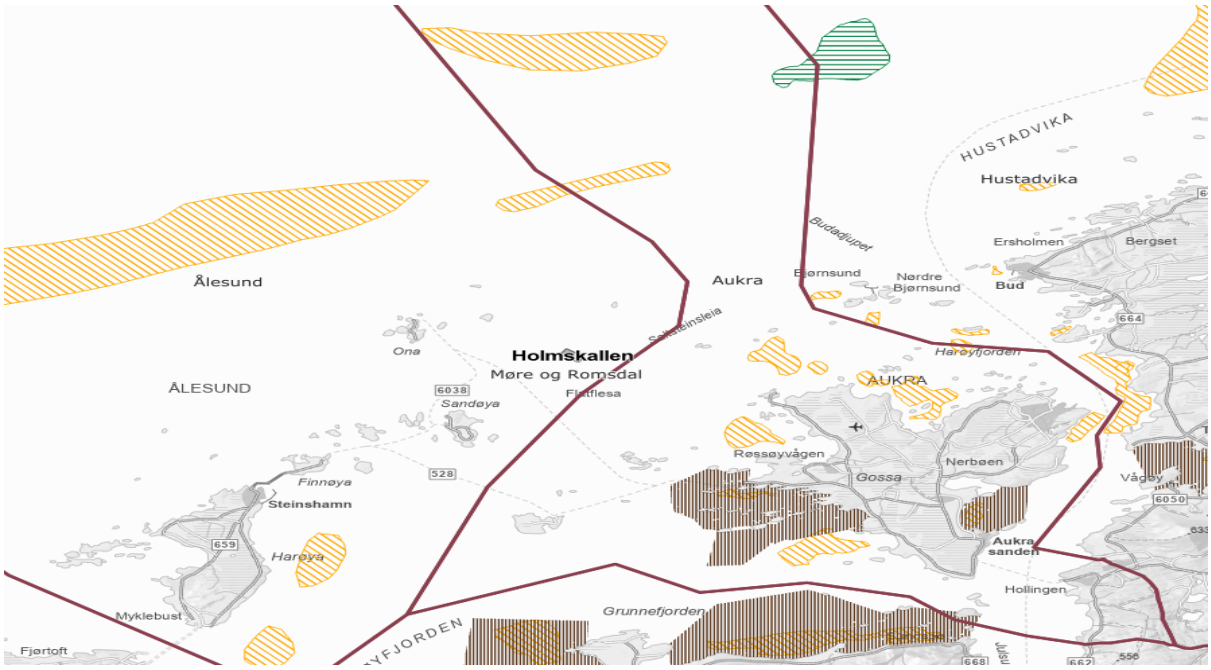
Det er ikke registrert objekt, områder eller kulturmiljø fredet etter kulturminnelova som er i konflikt med den planlagte lokaliteten.

Figur 5*: Kartutsnitt med registrerte naturtyper. Holmskallen er markert med rød prikk.*

Lokaliteten ligger med god avstand til omliggende gytefelt og gyteområder for torsk. Nærmeste verifiserte gytefelt er «Smågevågen» i Aukra kommune, klassifisert som regionalt viktig og beliggende om lag 6,3 km fra Holmskallen. Det er registrert flere gyteområder for torsk, hyse og rødspette om lag 5 km mot øst og sørøst, og nærmeste registrerte gytefelt mot sør og nord ligger om lag 6,5 km fra

lokaliteten. Strømsimulering viser lite strømkontakt mellom anlegget og verifiserte gytefelt for torsk på vestsiden av Gossen.

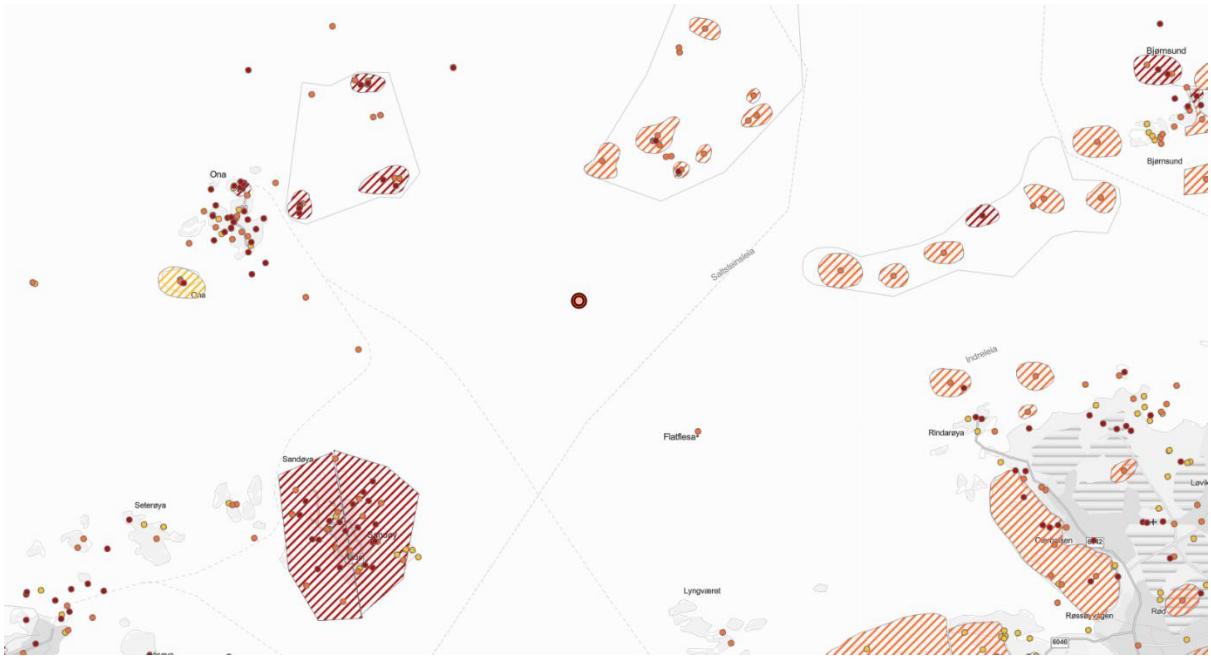
Figur 6: Registrerte gyteområder og gytefelt for villtorsk.

b) Truede arter eller naturtyper, verdifullt landskap, verdifulle kulturminner og kulturmiljø, nasjonalt eller regionalt viktige mineralressurser, områder med stor betydning for samisk utmarksnæring eller reindrift og områder som er særlig viktige for friluftsliv.

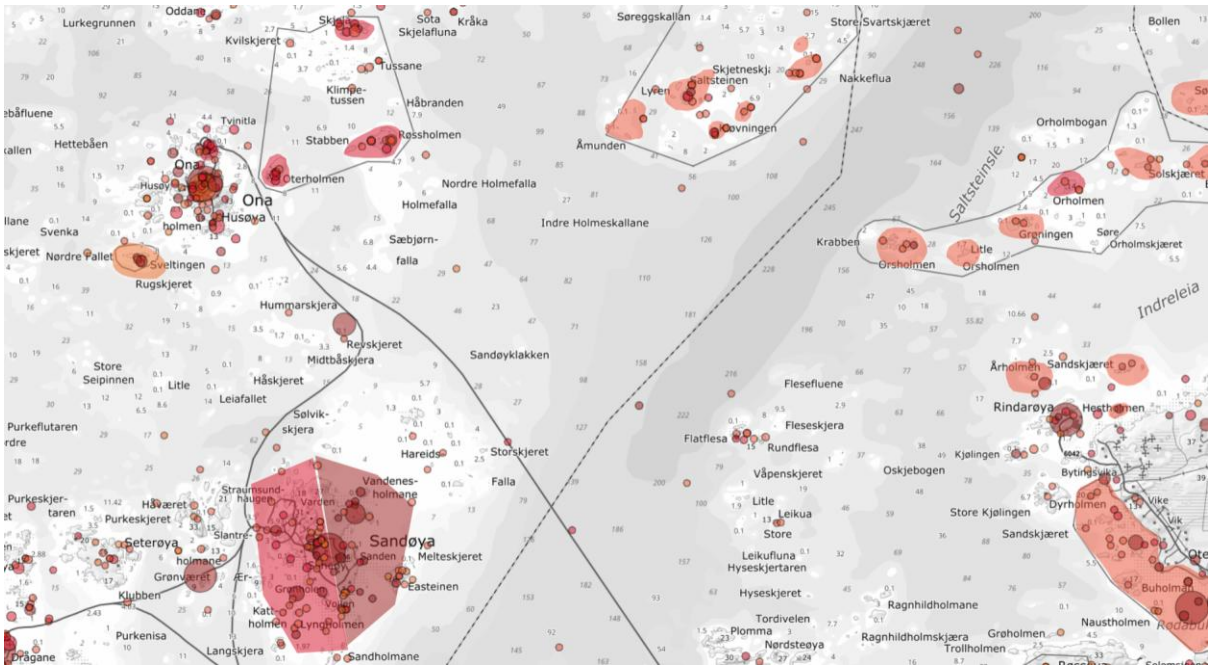
I Artskart er det registrert følgende rødlistede sjøfugler i området rundt anlegget: lomvi (kritisk truet, CR), alke (sårbar, VU), sjøorre (sårbar, VU), ærfugl (sårbar, VU), teist (nær truet, NT), havelle (nær truet, NT) og fiskemåke (sårbar, VU). Disse artene benytter sjøområdene rundt Holmskallen som beite- og oppholdsplass, og har tilknytning til de nærliggende naturreservatene som er hekkeplasser.

Det ble den 11.–12. desember 2021 gjennomført en korallundersøkelse med ROV innen 1 km fra planlagt anlegg. Følgende funn av særlig forvaltningsinteresse ble gjort:

- **Blomkålkorall** (*Duva florida*): én koloni påvist ved fortøyningspunkt L24 nordvest for anlegget. Arten er vurdert som livskraftig (LC) på rødlisten, men kan danne naturtypen hardbunnskorallskog, som er nær truet (NT) på norsk rødliste for naturtyper. Muligheten for større forekomster av naturtypen i området vurderes som liten.
- **Hydrokoraller** (familien Stylasteridae): spredte funn vest og nord for anlegget. Alle tre norske arter er nær truet (NT) på rødlisten. Kan inngå i naturtypen hardbunnskorallskog iht. OSPAR.
- **Svampskog**: tette forekomster av horn- og kiselsvamp ble registrert i den nordlige delen av undersøkelsesområdet. Naturtypen er ikke rødlistet i Norge, men er klassifisert som sårbar av MAREANO etter OSPAR-kriterier og er på listen over forslag til forvaltningsrelevante marine naturenheter.
- **Sjøfjær**: spredte funn på bløtbunn. Funnene er ikke av tilstrekkelig tetthet til å klassifiseres som det sårbare OSPAR-habitatet «sjøfjærbunn».

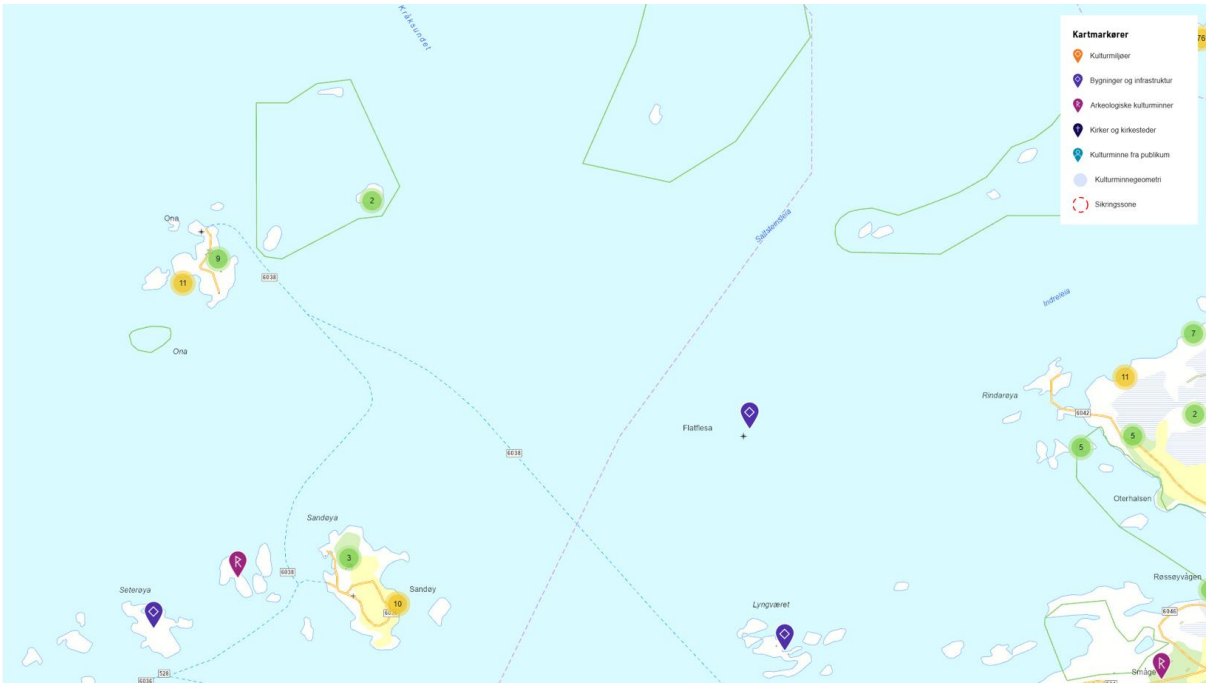
Figur 7: Kartutsnitt fra naturbase med registrerte funn av arter av stor/særlig forvaltningsinteresse.

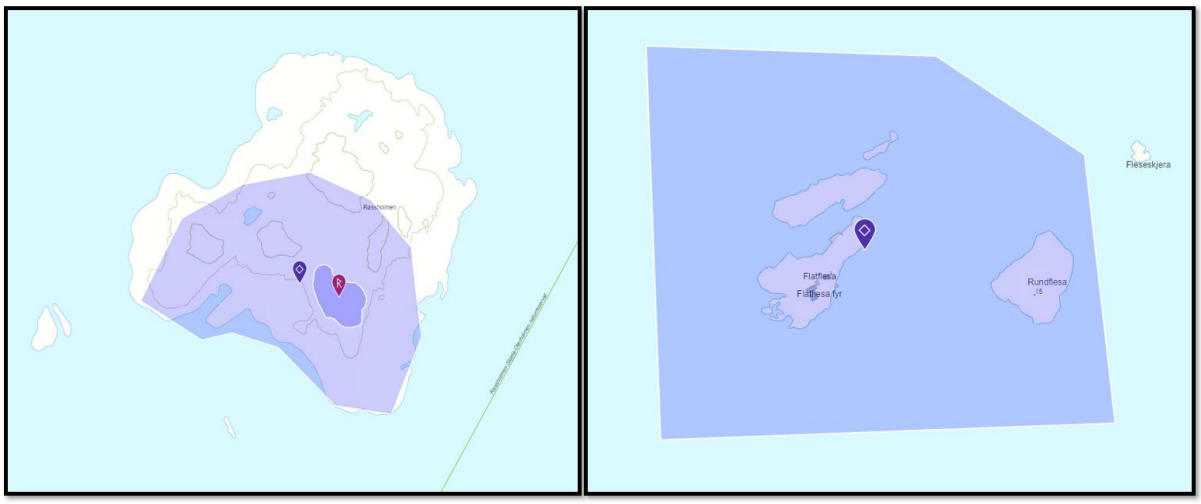
Figur 8: Kartutsnitt fra artsdatabanken med registrerte funn av rødlistede arter.

Verdifullt landskap: Det er ikke registrert verdifulle landskap av nasjonal eller regional betydning i direkte tilknytning til lokalitetsområdet.

Verdifulle kulturminner: Det er ikke registrert fredede kulturminner i sjøområdet der anlegget ligger. Det er ikke kjent at tiltaket vil komme i konflikt med automatisk fredede eller vedtaksfredede kulturminner etter kulturminneloven.

Figur 9: Registrerte kulturminner i omegn av anleggsplassering.

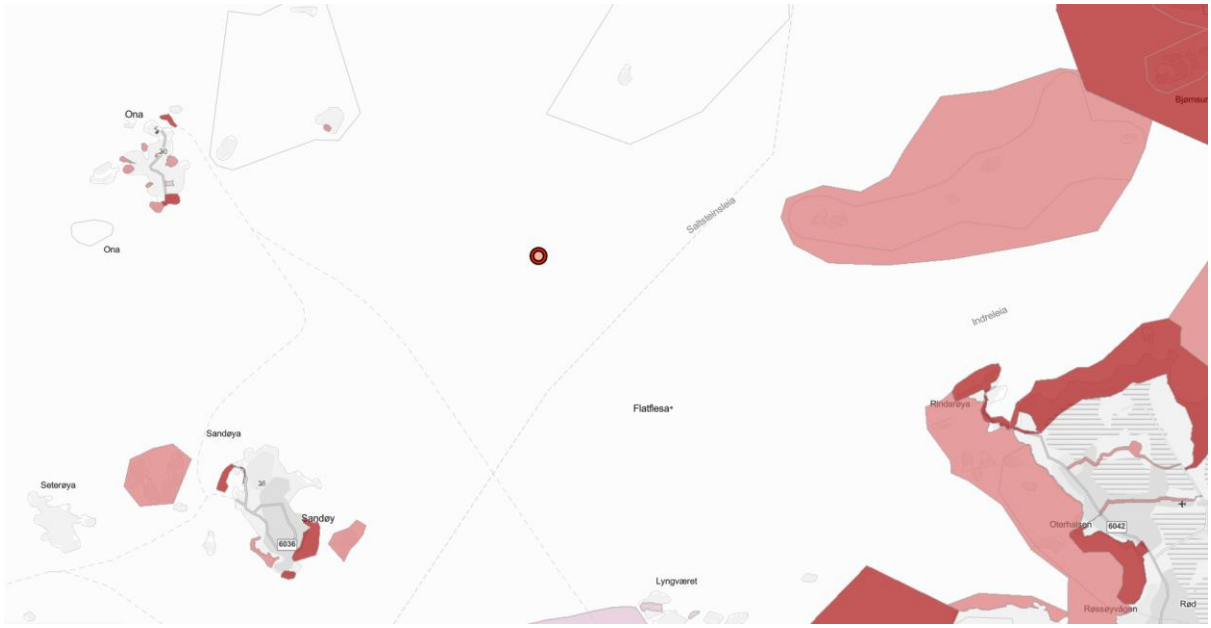

Figur 10: Registrerte kulturminner i området ellers.

Kulturmiljø: Ingen registreringer

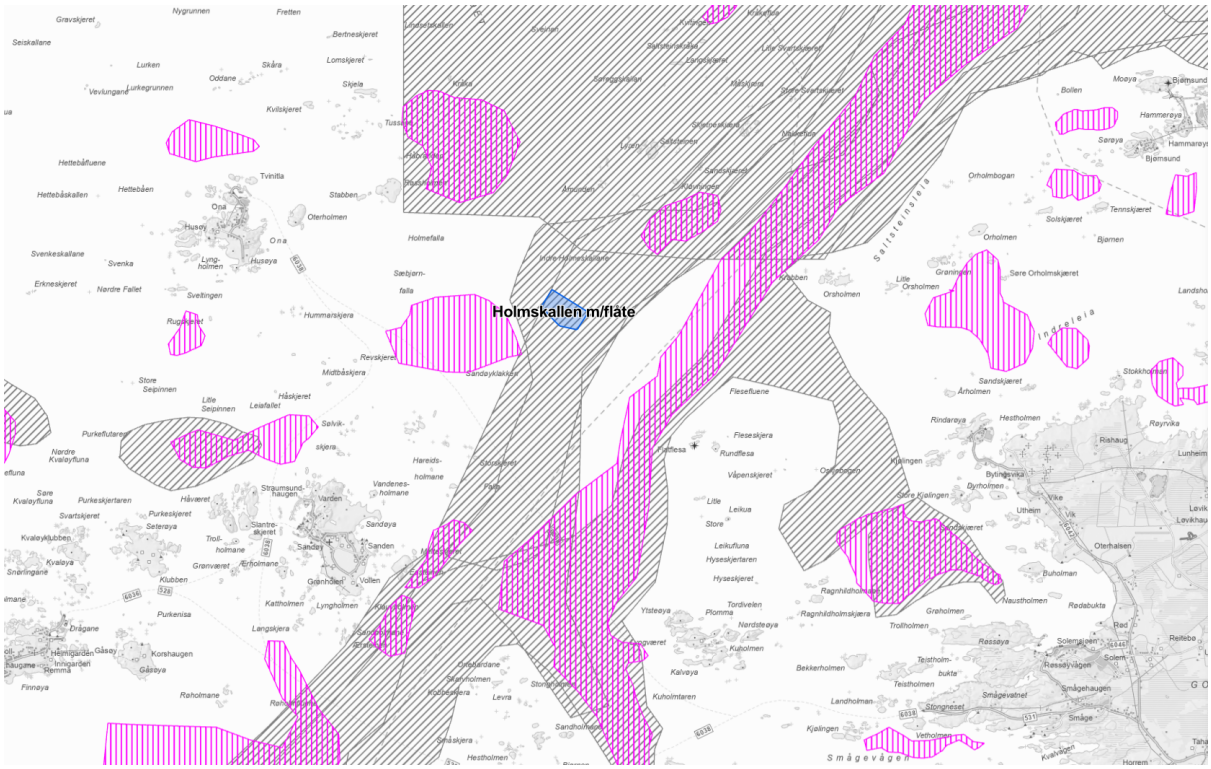
Nasjonalt/regionalt viktige mineralressurser: Ingen registreringer

Friluftsliv: Lokaliteten ligger i åpent sjøområde i Saltsteinsleia, utenfor registrerte friluftslivsområder. Anlegget er ikke til vesentlig hinder for allmennhetens bruk av sjøarealene i området. Det er ikke registrert statlig sikrede friluftslivsområder i direkte nærhet til lokaliteten.

Figur 11: Registrerte friluftslivsområder.

Fiskeri: Lokaliteten ligger midt i fiskefeltet Landmea-Saltsteinsleia, der det drives utstrakt fiske med passive redskaper (garn) etter torsk, sei, breiflabb og sjøkreps. Lokaliteten ligger ca. 1,2 km fra rekefeltet Flatflesa-Saltsteinsleia (aktive redskaper). Anlegget ligger også ca. 1 km øst for fiskefeltet Vest av Sandøyklakken, der det fiskes etter torsk, rødspette og hyse med snurrevad, og ca. 1,5 km sørvest for fiskefeltet Klovningen, der det fiskes etter torsk, hyse og rødspette med snurrevad. Anlegget medfører en viss begrensning av fiskbart areal i området. Det legges til grunn dialog med lokale fiskerettighetsinnehavere for å minimere konflikter.

Figur 102: Registrerte fiskeplasser med aktive- og passive fiskeredskaper.

c) Statlige planretningslinjer, statlige eller regionale planbestemmelser gitt i medhold av plan- og bygningsloven av 27. juni 2008 nr. 71 eller rikspolitiske bestemmelser eller rikspolitiske retningslinjer gitt i medhold av plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77

Anlegget er i samsvar med nasjonale føringer om en satsning på havbruk og er ikke i konflikt med statlige eller regionale retningslinjer eller planbestemmelser.

d) Større omdisponering av områder avsatt til landbruks-, natur- og friluftsføremål, samt reindrift eller områder som er regulert til landbruk og som er av stor betydning for landbruksverksemd.

Det er ingen relevante feltregistreringer i Naturbase-kartet for lokalitetsområdet for reindrift eller landbruk. Forhold til fiskeri, gyteplasser for villtorsk og friluftsliv er kommentert tidligere, under punkt b.

e) Økt belastning i områder der fastsatte miljøkvalitetsstandarder er overskredet

Lokaliteten vil bli fulgt opp med miljøovervåkning i henhold til NS-9410 i det omfang og den frekvensen som er angitt i miljøstandarden.

f) Konsekvenser for befolkningen sin helse, f.eks. som følge av vann- eller luftforurensing.

Avfallshåndtering (organisk/uorganisk) vil skje i samsvar med offentlig lovverk og interne prosedyrer. Prosedyrer og retningslinjene for drift følges opp ved internkontroll og offentlig tilsyn.

Basert på omfanget av den planlagte virksomheten blir effekten for befolkningens helse ansett til å være minimal.

g) Vesentlig forurensing eller klimagassutslipp

Driften av anlegget innebærer noe, men ikke en vesentlig økning i klimagassutslipp. Akvakultur er en bærekraftig og effektiv produksjon av proteinrike næringskilder, med et lavt karbonfotavtrykk og lav fôrfaktor.

h) Risiko for alvorlige ulykker som en følge av naturfarer som ras, skred eller flom

Det er ikke registrert risiko for naturkatastrofe (ras, skred eller flom) i området der anlegget ligger. Lokaliteten er klarert med anleggssertifikat etter NYTEK-forskriften og Norsk standard 9415, hvor naturgitte krefter som virker inn på anlegget er kartlagt og beregnet (50-års bølger, strøm m.v.). Forankringer og annet utstyr er tilpasset disse kreftene slik at risikoen for havari minimeres.

Konklusjon

Ode AS har gjennomført en vurdering av om søknaden om endring av innehaver, art og økt MTB på lokalitet Holmskallen (lok.nr. 45155) vil kunne få vesentlig påvirkning på miljø eller samfunn etter kriteriene i konsekvensutredningsforskriften §10 jf. §8.

Lokaliteten er etablert og godkjent for matfiskproduksjon, og endringene det søkes om medfører ingen endringer i anleggets bur eller hovedfortøyningssystem. Det søkes om en arealendring for å flytte fôrflåten med tilhørende fortøyninger ca. én merdlengde i sørøstlig retning. MTB-økning fra 3 600 til 6 240 tonn er i tråd med det biomassenivå lokaliteten opprinnelig ble omsøkt og dimensjonert for.

Gjennomførte miljøundersøkelser (MOM B og C) viser beste tilstandsklasse og et ubelastet bunnsystem.

Vurderingen viser at tiltaket ikke vil føre til vesentlige negative konsekvenser for miljø eller samfunn. Lokaliteten ligger ikke i eller ved vernede områder, det er ikke registrert utvalgte naturtyper innenfor 1 km, og det er god avstand til gytefelt for villtorsk. De nærliggende naturreservatene for sjøfugl vil bli fulgt opp gjennom løpende overvåking, og eventuelle forstyrrende effekter vil søkes minimert. Anlegget er ikke i konflikt med statlige eller regionale planbestemmelser, og er i tråd med nasjonale målsettinger for utvikling av norsk havbruksnæring.

Ode AS er av den oppfatning at tiltaket ikke utløser krav om konsekvensutredning etter konsekvensutredningsforskriften. Det vises til at tiltaket samlet sett vurderes å ikke ha vesentlig negativ påvirkning på miljø eller samfunn, og at det foreligger tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å fatte vedtak i saken.